

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้แบ่งวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องนี้ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- ตอนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อวิชาชีพครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- ตอนที่ 4 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพในวิทยาลัยครู

ตอนที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ออร์ท (Ort)¹ ได้ทำการศึกษาว่าผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ บุคลิกภาพและทัศนคติจะสามารถทำนายความสำเร็จในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หรือการเป็นครูปีแรกได้หรือไม่ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากนิสิตชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยโปว์ลิงกรีนเสตรทจำนวน 443 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ไม่สามารถทำนายความสำเร็จในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หรือการเป็นครูปีแรกได้ เพราะนิสิตบางคนมีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการต่ำ แต่ประสบความสำเร็จอย่างมาก

2. การประเมินผลโดยอาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงมีความเชื่อมั่นพอที่จะทำนายความสำเร็จในการสอนของครูในอนาคตได้ดี

สำหรับการวัดผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น พอร์เตอร์ (Porter)² ได้ทำการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามให้นักศึกษาเป็นผู้วัดผลตนเอง เปรียบเทียบกับการวัดผลโดยครูพี่เลี้ยง ปรากฏว่าได้ผลไม่แตกต่างกัน และ บรูโน (Bruno)³ ซึ่งได้ทำการศึกษาหาตัวแปรที่มีส่วนสัมพันธ์กับผลสำเร็จในการสอน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีส่วนสัมพันธ์กับผลสำเร็จในการสอน เช่นเดียวกับ คิมเมล

¹ Vergil K Ort. "A Study of Some Techniques Need for Predicting the Success of Teacher," The Journal of Education 15 (March 1964), p.69.

² William A Porter, "Pupil Evaluation of Practice Teaching." Journal of Educational Research 35 (1942), pp.700-701.

³ Angela Rose Bruno, "Predictive Relationships of Twenty-two Selected Measure with Success in Elementary student Teaching," Dissertation Abstracts 31 (August 1970), p.660-A.

(Kimmel)¹ ซึ่งทำการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของนักศึกษา และความสำเร็จในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาระดับเทคนิค เท็กซัส ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบทางด้านบุคลิกภาพ และคุณลักษณะต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ กับผลสัมฤทธิ์ในการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการที่ตามมา สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ในการสอนได้

โดฟ (Dove)² ศึกษาลักษณะบางประการซึ่งสัมพันธ์กับความสำเร็จในการฝึกสอนโดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากนิสิตฝึกสอนของวิทยาลัยคลากจำนวน 55 คน ซึ่งออกฝึกสอนในปีการศึกษา 2517 พบว่า ผลการฝึกสอนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความรู้พื้นฐานทางวัฒนธรรม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาสามัญทั่วไป ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาเอก โท และผลการฝึกสอนยังมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งหมดด้วย

ปริยา พิพัฒนานนท์³ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับผลสัมฤทธิ์ในการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกหัดครูส่วนกลาง 4 แห่ง พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทางบวกสำหรับกลุ่มนักศึกษาหญิง สำหรับในกลุ่มรวมไม่มีความสัมพันธ์กัน

¹ Panze Butler Kimmel, "Characteristics of Student Teacher as Correlates of Success in Student Teaching," Dissertations Abstract 25 (April-May 1965), pp.5765-5766.

² Dove Pearl C, "A Study of Certain Selected Criteria and Success in the Student Teaching Program at Clark College" Dissertation Abstracts 20 (April 1960): 4042.

³ ปริยา พิพัฒนานนท์, "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ในการเรียน การปรับตัว ความตั้งใจ ระดับความมุ่งมั่น และความวิตกกังวลในการฝึกสอน กับผลสัมฤทธิ์ในการฝึกสอน" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2514), หน้า 45-85.

จิตรนาถ กীরติเสวี¹ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับผลการฝึกสอนของนักศึกษาระดับ ป.กศ.ปีที่ 2 ของวิทยาลัยครูสงขลา จำนวน 130 คน ในปีการศึกษา 2515 พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ มีความรับผิดชอบและมีผลการฝึกสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการฝึกสอน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

¹ จิตรนาถ กীরติเสวี, "ความสัมพันธ์ระหว่างการมีน้ำใจของครู พฤติกรรม ความเป็นผู้นำ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลการฝึกสอน" (ปริชญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2516), หน้า 71-75.

ตอนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างอัตตมโนทัศน์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วอเรลล์ (Worell)¹ ได้ศึกษาตัวแปรที่ใช้ในการทำนายผลการฝึกสอนพบว่าตัวแปรที่จะใช้ในการทำนายผลการฝึกสอนได้คือนั้น จะต้องประกอบด้วยตัวแปรทางจิตวิทยา และทางสติปัญญาารวมกัน ลำพังตัวแปรทางสติปัญญาเพียงอย่างเดียวไม่สามารถใช้ทำนายผลการฝึกสอนให้ได้ดี นอกจากนั้นยังมีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการทำนายสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของผู้เรียนได้พบว่า องค์ประกอบที่ช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการศึกษานั้น นอกจากองค์ประกอบด้านสติปัญญาซึ่งสามารถใช้ทำนายความสำเร็จทางการเรียนได้ประมาณ 45% แล้ว ยังมีตัวแปรทางด้านบุคลิกภาพ และด้านอื่น ๆ อีกหลายอย่างที่เป็นตัวทำนายสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งในบรรดาตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนนั้นมีตัวแปรที่น่าสนใจอย่างยิ่งประการหนึ่ง คือ อัตตมโนทัศน์ (Self-Concept)²

ไรมีย์ (Reimy)³ กล่าวว่า อัตตมโนทัศน์ เป็นการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่ถูกจัดให้เป็นระบบมากหรือน้อยนั้น เป็นผลมาจากการสังเกตตนทั้งในอดีตและปัจจุบัน เป็นสิ่งที่บุคคลเชื่อเกี่ยวกับตนเอง อัตตมโนทัศน์เป็นแผนที่ของแต่ละบุคคลใช้สำหรับ

¹ Leonard Worell, "Level of Aspiration and Academic Success," Journal of Educational Psychology 50 (April 1969), p.48.

² รุ่งนภา ทีชะ, "ความสัมพันธ์ระหว่างอัตตมโนทัศน์ ความเชื่อภายใน-ภายนอกตน และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 1-3.

³ Reimy cited by, Don C. Dinkmayer, Child Development : The Emerging Self, (New Delhi : Prentice Hall of India Private Limited 1965), p.184.

พิจารณาเพื่อเข้าใจตนเอง โดยเฉพาะในช่วงเวลา หรือวิกฤตการณ์ที่บุคคลนั้นต้อง
ตัดสินใจเลือก หรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้เหมาะสมกับตนเอง

เคนเคลอร์ (Kendler)¹ อธิบายว่า อັคตมโนทัศน์ หมายถึง ทักษะคติ
ที่บุคคลมีต่อตนเอง การเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองจะเกิดขึ้นตามลำดับตั้งแต่เด็กจนโต
การประเมินค่าตนเองจะเปลี่ยนไปตามวุฒิภาวะ บุคคลจะค้นพบมิติใหม่ ๆ ในการ
ตัดสินใจตนเอง

ลาซารัส (Lazarus)² กล่าวว่า อັคตมโนทัศน์ คือตัวกำหนดพฤติกรรม
ของบุคคลและทำให้บุคคลเข้าใจตนเอง บุคคลจะแสดงพฤติกรรมไปตามที่ตนเป็น

เฮิร์ลอค (Hurlock)³ อธิบายถึงแบบแผนของบุคลิกลักษณะว่าประกอบ
ไปด้วยคุณลักษณะ (Traits) ต่าง ๆ หลายลักษณะ และสิ่งที่ทำหน้าที่ประสานลักษณะ
เหล่านี้เข้าด้วยกันเป็นแบบแผนของบุคลิกลักษณะของแต่ละบุคคล คือ อັคตมโนทัศน์เปรียบ
เหมือนแกนกลางของวงล้อ ซึ่งมีคุณลักษณะต่าง ๆ เป็นซี่ล้อ นอกจากนั้น รุงนภา ทีชะ⁴
ซึ่งทำการศึกษเกี่ยวกับเรื่องอັคตมโนทัศน์ได้อธิบายไว้ว่า อັคตมโนทัศน์ คือลักษณะที่
สำคัญหรือถือว่าเป็นศูนย์กลางของบุคลิกลักษณะ อັคตมโนทัศน์ประกอบด้วยความคิด
ทักษะคติ ซึ่งเกิดจากการรับรู้ของแต่ละบุคคลตามมโนทัศน์ที่เขายึดถือ หรือเป็นอยู่ ความ
นึกคิดเกี่ยวกับตนมี 2 ลักษณะ คือ ทางร่างกาย และจิตใจ ความคิดเกี่ยวกับตนทาง

¹Howard H. Kendler, Basic Psychology, (New York :
Appleton Century-Crofts, 1963), p.459-461.

²Richard S. Lazarus, Personality and Adjustment,
(Englewood Cliff : New Jersey : Prentice Hall Inc., 1963), p.61.

³Elizabeth B. Hurlock, Child Development, (Tokyo :
Kogakusha company Ltd., 1964), p.651.

⁴ รุงนภา ทีชะ, "ความสัมพันธ์ระหว่างอັคตมโนทัศน์ ความเชื่อภายใน-
ภายนอกตน และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน" หน้า 7.

ร่างกายประกอบด้วยโมทัศน์ของรูปร่าง ทางร่างกายที่ปรากฏ และสามารถใช้ความคิดสัมพันธ์กับร่างกายในการกระทำพฤติกรรม ความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองทางจิตใจประกอบด้วย การรับรู้คุณค่าของตน เช่น ความซื่อสัตย์ ความเป็นอิสระ ความปลอดภัย ความภูมิใจ ฯลฯ อคติโมทัศน์เป็นโครงสร้างทางจิตซึ่งรวมขอบเขตประสบการณ์ และโลกภายในของบุคคล ในการประเมินค่าตนเองจากพฤติกรรมโดยใช้ความคิดและทัศนคติของตน

แมกโดแนลด์ (McDonald)¹ กล่าวว่า อคติโมทัศน์เป็นกลุ่มของคุณลักษณะที่ตนเองสังเกตเห็นเอง หรือรู้สึกว่าเป็นอย่างนั้นในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน ดังนั้นบุคคลจะคิดว่าตนเองมีลักษณะ เช่นไร ย่อมขึ้นกับรากฐานของประสบการณ์ และความสัมพันธ์ของตนกับสิ่งแวดล้อมในขณะนั้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความพอใจและความไม่พอใจในตนเองขึ้น อคติโมทัศน์นี้จะเปลี่ยนแปลงไปได้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการปฏิสัมพันธ์ (interaction) กับคนอื่น ๆ

พรรถทิพย์ เกษะนันท์² อธิบายว่า อคติโมทัศน์ของคนนั้นพัฒนามาจากพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม และเป็นกระบวนการเรียนรู้ ถึงแม้พันธุกรรมจะเป็นสิ่งตายตัวของแต่ละบุคคลก็ตาม แต่สิ่งแวดล้อมนั้นเปลี่ยนแปลงได้ ฉะนั้น อคติโมทัศน์ของแต่ละบุคคลจึงควรเปลี่ยนแปลงได้ทั้งในทางดีขึ้นหรือค้อยลง และการเปลี่ยนแปลงอคติโมทัศน์ของคนนั้น นักจิตวิทยาได้ทำรายงานยืนยันว่าอคติโมทัศน์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ทั้งที่มีเหตุการณ์สำคัญมาเกี่ยวข้อง และไม่มีเหตุการณ์มาเกี่ยวข้อง

ดังนั้น จึงกล่าวสรุปได้ว่า อคติโมทัศน์เป็นความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งสรุปได้จากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ตนได้รับ ทำให้บุคคลเข้าใจตนเอง ซึ่งมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล เพราะมนุษย์ย่อมประพฤติหรือปฏิบัติตนไปในทางที่ตนเองคิดว่าตนเองเป็นอย่างนั้น อคติโมทัศน์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ทั้งในทางดีขึ้นหรือค้อยลง แต่

¹ Frederic J. McDonald, Educational Psychology, (California : Wadworth Publishing Co., 1962), p.464.

² พรรถทิพย์ เกษะนันท์, "อคติโมทัศน์. "ประมวลบทความทางจิตวิทยาทางการศึกษา (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2517), หน้า 65.

การเปลี่ยนแปลงของอัตตมโนทัศน์จะเปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เป็นสำคัญ และได้มีผู้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตตมโนทัศน์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังต่อไปนี้

เพอร์คีย์ (Purkey)¹ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตตมโนทัศน์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โคโมริตะ (Komorita)² ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตตมโนทัศน์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพยาบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาล จำนวน 503 คน พบว่า อัตตมโนทัศน์สัมพันธ์กับคะแนนเฉลี่ยสะสมในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่าอัตตมโนทัศน์เพิ่มขึ้นตามจำนวนปีที่ศึกษาในโรงเรียนด้วย

เนลส์ (Nails)³ ได้ศึกษาอิทธิพลของอัตตมโนทัศน์ในทางบวกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนระดับ 6, 7, 8, และ 9 จำนวน 975 คน ผลการวิจัยพบว่า เมื่อทางโรงเรียนจัดโครงการให้นักเรียนได้มีพัฒนาการในด้านอัตตมโนทัศน์แล้ว นักเรียนทุกชั้นมีอัตตมโนทัศน์เพิ่มขึ้น และพบว่านักเรียนทุกชั้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นด้วย

¹William W. Purkey, Self Concept and School Achievement, (New Jersey : Prentice Hall Inc. , 1970), p.15.

²Nori I. Komorita, "Self-Concept Measures as Related to Achievement in Nursing Education," Dissertation Abstracts 32 (June 1972), p.6809-A.

³Odell Nails, "Positive Self-Concept as and Influence for Academic In Inner-city School," Lissertation Abstracts 32 (July 1971), p. 136-A.

สมชัย ชินะตระกูล ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตตมโนทัศน์ ความเชื่อ
 ฝังใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิทยาลัยครูส่วนกลาง
 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีอัตตมโนทัศน์สูงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักศึกษา
 ที่มีอัตตมโนทัศน์ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

รุ่งนภา ทีชะ² ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตตมโนทัศน์ ความเชื่อ
 อำนาจภายใน-ภายนอกคน และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. อัตตมโนทัศน์ ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกคน และสัมฤทธิ์ผล
 ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ
2. นักเรียนที่มีอัตตมโนทัศน์สูง และความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่า
 จะมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีอัตตมโนทัศน์ และความเชื่ออำนาจ
 ภายในตนต่ำกว่า
3. อัตตมโนทัศน์ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประถมปีที่ 5 และ
 ประถมปีที่ 6 สูงกว่าของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญ และความเชื่อ
 อำนาจภายในตนของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าของ
 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญ

¹ สมชัย ชินะตระกูล, "ความสัมพันธ์ระหว่างดังต่อไปนี้เกี่ยวกับตน ความเชื่อ
 แบบฝังใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ, 2517), หน้า 67.

² รุ่งนภา ทีชะ, "ความสัมพันธ์ระหว่างอัตตมโนทัศน์ ความเชื่อภายใน-
 ภายนอกคนและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน" หน้า 67.

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อวิชาชีพครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การที่บุคคลจะกระทำสิ่งใดให้เป็นผลสำเร็จนั้น แต่ละคนจะต้องมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ต่องานนั้นเป็นอย่างดี¹ สอดคล้องกับความเห็นของโซเรนสัน (Sorenson) ซึ่งกล่าวไว้ว่า การที่บุคคลแต่ละคนจะประสบความสำเร็จในกิจการ ใดกิจการหนึ่งมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง อาทิ เชาวน์ปัญญา ไหวพริบ แรงจูงใจ และทัศนคติ² ในบรรดาปัจจัยเหล่านี้ ทัศนคตินับเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคล

อนาสตาซี³ กล่าวว่า ทัศนคติเป็นความโน้มเอียงที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนอง สิ่งเร้าที่กำหนดให้เป็นพวก ๆ ในทางชอบ หรือไม่ชอบ เช่น เชื้อชาติหรือกลุ่มเผ่าพันธุ์ ประเพณีเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือสถาบันใดสถาบันหนึ่ง เราสังเกตทัศนคติโดยตรงไม่ได้ แต่สรุปพาดพิงจากพฤติกรรมที่แสดงออกต่างภาษาและไม่ใช้ภาษา

นิวคอมบ์ (Newcomb)⁴ ให้ความเห็นว่า ทัศนคติเป็นความรู้สึกเอนเอียง ของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่มนุษย์เราได้รับ อาจจะมีมากหรือน้อยก็ได้ และทัศนคตินี้จะ แสดงออกได้ทางด้านพฤติกรรมสองลักษณะ คือ การแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วย หรือชอบ ทัศนคติเช่นนี้ทำให้คนอยากปฏิบัติ อยากได้ อยากเข้าใกล้สิ่งนั้น

¹ สาโรช บัวศรี, "คำปราศรัยของอธิบดีกรมการฝึกหัดครู," (เอกสาร การนิเทศการศึกษานานาชาติ ศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2514), หน้า 16.

² Herbert Sorenson, Psychology in Education, (New York: McGraw-Hill Co., 1964), p.123.

³ แอน อนาสตาซี, การตรวจสอบเชิงจิตวิทยา, แปลโดย ประชุมสุข อาชาวำรุงและคณะ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2519), หน้า 480.

⁴ T.M. Newcomb, Social Psychology (New York : The Dryden Press Publishers, 1954), p.126.

เรียกลักษณะ เช่นนี้เป็นทัศนคติทางบวก อีกลักษณะหนึ่งในทางตรงกันข้าม คือ ทัศนคติทางลบ คนจะแสดงออกในทำนองไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ชอบ ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ซึ่งขัดแย้ง อยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากอยู่ให้ห่างจากสิ่งนั้น ส่วนทัศนคติอีกแบบหนึ่ง คือทัศนคติแบบกลาง ๆ มีความรู้สึกเฉย ๆ ไม่มีความรู้สึกว่าจะเกลียดหรือชอบ

เธอร์สโตน (Thurstone)¹ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติและการวัดทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติเป็นเรื่องของความชอบ ไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึก และความเชื่อมั่นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่สามารถวัดได้ด้วยความคิดเห็น หรือจากการแสดงออกทางภาษา แต่การวัดเช่นนี้ ถ้าผู้ตอบไม่ตอบตรงกับใจจริงแล้ว การวัดจะเกิดความไม่แน่นอนขึ้น

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์² กล่าวสรุปว่า ทฤษฎีหรือแนวคิดที่ผู้รู้ใช้อธิบายทัศนคติแบ่งได้เป็น 3 แนวคิด คือ แนวคิดแรกเป็นแนวคิดดั้งเดิมที่เชื่อว่า ทัศนคติมีลักษณะเป็นมิติเดียว (Unidimensional) ตามแนวคิดนี้ทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดจึงหมายถึงผลการประเมินค่าสิ่งนั้นในทางบวกหรือทางลบโดยตรง แนวคิดที่สองเป็นแนวคิดที่เชื่อว่าทัศนคติมี 3 มิติ คือ มิติด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive) มิติด้านความรู้สึก (Affective) และมิติด้านพฤติกรรม (Conative) แนวคิดนี้แม้จะเป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบัน แต่ก็มีผู้ตั้งข้อสงสัยว่าจะเชื่อถือได้เพียงใด ทั้งนี้ อาจเป็นไปได้ที่ 3 มิตินี้กล่าวปรากฏเสมือนว่าแตกต่างกันก็เพราะใช้วิธีการวัดที่ต่างกัน และผลการวิจัยเพื่อตรวจสอบความเชื่อตามแนวคิดนี้ก็ยังมีทั้งที่ขัดแย้งและสนับสนุน สำหรับกรณีนี้ที่หลักฐานสนับสนุนปรากฏว่า มิตินี้ทำนายพฤติกรรมได้ที่ดีที่สุดคือ มิติด้านพฤติกรรม แนวคิดสุดท้ายได้แก่แนวคิดตามทัศนะของพิชป็น

¹ L.L. Thurstone, "Attitude can be Measures," in Reading in Attitude Theory and Measurement. Edited by Martine Fishbein, (New York : John Wiley and Sons, Inc., 1967), pp.77-78.

² สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และนิยะดา ศรีจันทร์, "รายงานการวิจัยการสร้างแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครู" (แผนกวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522), หน้า 5-7.

แนวคิดนี้อธิบายทัศนคติในลักษณะที่แตกต่างไปจากสองแนวคิดแรก กล่าวคือ มิได้อธิบายทัศนคติในแง่องค์ประกอบของตัวทัศนคติ แต่อธิบายโดยการเขียนในรูปของแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทัศนคติกับอีกตัวแปรหนึ่ง คือ ความเชื่อ (Belief) ซึ่งทฤษฎีทัศนคติของพีชบีนกล่าวว่า ทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลใดบุคคลหนึ่งขึ้นอยู่กับผลรวมของการประเมินความเชื่อทั้งหลายที่บุคคลมีต่อสิ่งนั้น ซึ่งจำลองด้วยแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ ดังนี้

$$A_o = \sum_{i=1}^n b_i e_i$$

เมื่อ A_o หมายถึง ทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Attitude Object ใช้สัญลักษณ์ว่า o)

$b_i e_i$ หมายถึง ผลการประเมินความเชื่อเกี่ยวกับ o ลำดับที่ i โดยที่ความเชื่อเกี่ยวกับ o ลำดับใดลำดับหนึ่ง หมายถึง ข้อความที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง o กับลักษณะ (Attribute) ใดลักษณะหนึ่งที่เกี่ยวข้อง และการประเมิน หมายถึง การประเมิน 2 สิ่งคือ

- 1) ความเป็นไปได้ของความเชื่อ ซึ่งหมายถึง โอกาสที่บุคคลคาดว่าความเชื่อเกี่ยวกับ o ลำดับที่ i จะเกิดขึ้นหรือเป็นจริง (ใช้สัญลักษณ์ว่า b_i)
- 2) คุณค่าของลักษณะ ซึ่งหมายถึงคุณค่าทางบวกหรือทางลบที่บุคคลให้กับมิติลักษณะที่อยู่ภายใต้ความเชื่อนั้น (ใช้สัญลักษณ์ว่า e_i)

n หมายถึง จำนวนความเชื่อ

เพื่อให้เข้าใจแบบจำลองและความหมายของตัวแปรในแบบจำลองของพีชบีน จึงขอยกตัวอย่างดังนี้คือ สมมติว่ามีความเชื่อกันโดยทั่วไปว่า เสือเป็นสัตว์ร้ายและเรา

สอดคล้องกับความเห็นของ วรณวิภา ทองงอก¹ ซึ่งได้อธิบายไว้ว่า ทักษะคิด เป็น คุณลักษณะหนึ่งของบุคลิกภาพที่สร้างขึ้นได้ เปลี่ยนแปลงได้ และเป็นแรงจูงใจที่กำหนด ทิศทางของพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ดังนั้น ทักษะคิดจึงเป็นองค์ประกอบอันสำคัญยิ่งที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในหน้าที่ การงาน หรือในอาชีพของตน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ทักษะ ความรู้สึกรู้คิด หรือ ทักษะคิด มีผลกระทบต่อตรงต่อความรู้สึก หรืออารมณ์ และพฤติกรรมของบุคคลที่ กระทำต่อสิ่งนั้น ๆ ด้วย

ในทางการศึกษา ทักษะคิดได้รับความสนใจเป็นพิเศษด้วยเหตุผลที่เชื่อว่า ทักษะคิดต่อวิชาที่มีบทบาทสำคัญในอันที่จะช่วยส่งเสริมหรือสกัดกั้นการเรียนรู้ในวิชานั้น กล่าวคือ ผู้เรียนจะสามารถเรียนวิชานั้นได้ดีขึ้น ถ้าหากผู้เรียนมีทักษะคิดที่ดีต่อวิชานั้น และผลจากการศึกษาก็แสดงว่าการสอนที่มีประสิทธิภาพจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิด ทักษะคิดที่ดีต่อวิชาเรียนได้ แต่ทั้งนี้ การสอนของครูจะให้ผลดีมีประสิทธิภาพ หรือเป็น ไปในรูปใดนั้น ความสำคัญส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับทักษะคิดต่อวิชาชีพของครูผู้สอนเป็นสำคัญ ทักษะคิดของครูผู้สอนมีความสำคัญยิ่งกว่าสิ่งที่คุณครูผู้สอนรู้อย่างมากมาย ทั้งนี้ เพราะทักษะคิด ของครูจะเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ที่ทักษะคิดและมีอิทธิพลต่อการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของผู้เรียน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ครูซึ่งมีทักษะคิดที่ไม่ดีต่อวิชาชีพของตน เช่น ไม่ เห็นคุณค่าและความสำคัญของวิชาชีพ ไม่มีความภูมิใจ และไม่คิดที่จะปรับปรุงวิชาชีพ ให้ก้าวหน้า และไม่กระทำตนเป็นครูที่ดีในสายตาของเด็กนักเรียน เหล่านี้ล้วนทำให้เกิด ปัญหาเรื่องระเบียบวินัยในชั้นเรียน ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียน การสอน ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างไร้ประสิทธิภาพ อีกทั้งยังก่อให้เกิด ปัญหาต่อการพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์แก่เยาวชน ซึ่งจะส่งผลถึง

¹ วรณวิภา ทองงอก, "ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะคิดต่ออาชีพครู วินัยในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนและการสอนของนิสิตฝึกสอน วิทยาลัยวิชา- การศึกษา พิษณุโลก" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2517), หน้า 6.

ความมั่นคงของประเทศชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในที่สุด¹ ดังนั้น หากจะให้การสอน
ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ ผู้ที่ทำการสอนก็ควรจะเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องทัศนคติต่อวิชาชีพครู
พบว่า ส่วนมากจะเป็นการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติต่อวิชาชีพครู ตาม
ตัวแปรต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ ประสบการณ์ กลุ่มผู้ที่กำลังศึกษาวิชาครูกับผู้ที่เป็นครูแล้ว
เป็นต้น สำหรับการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อวิชาชีพครูกับตัวแปรต่าง ๆ
เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จในการปฏิบัติงานในอาชีพครู นั้น มีผู้ทำการวิจัย
ไว้มากนัก ซึ่งพอจะนำเอาเรื่องที่น่าสนใจมากกล่าวไว้ ดังต่อไปนี้

ทาเคโกะ โมริ (Takako Mori)² ได้ศึกษาทัศนคติต่ออาชีพครูของ
นักศึกษาในมหาวิทยาลัยมิชิแกน พบว่า นักศึกษาทั้งหมดมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู นักศึกษาหญิง
มีทัศนคติต่ออาชีพครู ดีกว่านักศึกษาชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่า
ทัศนคติต่ออาชีพครูมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจให้ต้องการ เป็นครูอีกด้วย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำการสำรวจเกี่ยวกับทัศนคติต่ออาชีพครู
ของครูทั่วประเทศ ผลปรากฏว่า จำนวนร้อยละ 29.30 เลือกประกอบอาชีพครู เนื่อง
จากชอบอาชีพนี้ ร้อยละ 22.71 เห็นว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ และร้อยละ 15.71
เลือกประกอบอาชีพครู เพราะต้องการทำงานใกล้ชิดกับเด็ก ๆ นอกจากนี้ยังพบว่า ร้อยละ
92.97 ไม่ต้องการเปลี่ยนจากอาชีพครูไปประกอบอาชีพอื่น³

¹ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และนิยะดา ศรีจันทร์, "รายงานการวิจัย การสร้าง
แบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครู" (แผนกวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย 2522), หน้า 2-3.

² Takako Mori, "Analysis of Factors Influencing Motivation
for Becoming a Teacher," The Journal of Educational Research 60(4)
(December 1960), pp.174-179.

³ วิชาการ, กรม กองวิจัย "ผลการสำรวจความเป็นอยู่ของครูทั่วประเทศ,"
เอกสารการวิจัยทางการศึกษา 6(2504), หน้า 58-60.

สมสมัย พิทักษ์¹ ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนสอบคัดเลือก
คะแนนผลสัมฤทธิ์ในการเรียน และทัศนคติต่ออาชีพครู ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร
การศึกษาในสถาบันฝึกหัดครูส่วนกลาง ปีการศึกษา 2512 พบว่า คะแนนสอบคัดเลือกมีความ
ความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนในระดับต่ำ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่ออาชีพ
ครู และคะแนนผลสัมฤทธิ์ในการเรียนมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่ออาชีพครูของนักศึกษาคครู
ในระดับต่ำ

ไพรวลัย พิทักษ์สาธิต² ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของครูกับผล-
ประเมินประสิทธิผลการสอนโดยครูประเมินตนเอง พบว่า อายุ ประสบการณ์ที่ทำการสอน
และความรักในอาชีพครู มีความสัมพันธ์กับผลประเมินประสิทธิผลการสอนโดยครูประเมิน
ตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และประสบการณ์ในการสอนของครูกับความรักในอาชีพครู
สามารถรวมกันอธิบายความแปรปรวนผลประเมินประสิทธิผลการสอนโดยครูประเมินตนเอง
ได้ ร้อยละ 7.49

วรรณวิภา ทองงอก³ ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อ
วิชาชีพครู วินัยในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน และผลสัมฤทธิ์ในการสอนของนักศึกษาคครู
พบว่า ทัศนคติต่อวิชาชีพครูมีความสัมพันธ์ต่ำในทางบวกกับวินัยในตนเอง และผลสัมฤทธิ์ใน
การสอน แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ส่วนวินัยในตนเองไม่มีความ

¹ สมสมัย พิทักษ์, "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนสอบคัดเลือก
คะแนนผลสัมฤทธิ์ในการเรียน และทัศนคติต่ออาชีพครู ของนักเรียน ป.กศ. ในสถาบัน
ฝึกหัดครูส่วนกลาง ปีการศึกษา 2512" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัย
วิชาการศึกษาประสานมิตร, 2513), หน้า 76.

² ไพรวลัย พิทักษ์สาธิต, "ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลในการสอนกับ
ภูมิหลังของครู" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 61-63.

³ วรรณวิภา ทองงอก, "ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่ออาชีพครู วินัย
ในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนและการสอนของนิสิตฝึกสอน วิทยาลัยวิชาการศึกษา
พิษณุโลก" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2517),
หน้า 57.

สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการเรียน และการสอน แต่ผลสัมฤทธิ์ในการสอนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างทัศนคติต่อวิชาชีพครู วินัยในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตชาย และนิสิตหญิง พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ภิสัก สันติสุขวงศ์โชติ¹ ศึกษาลักษณะบางประการที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการฝึกสอนของนักศึกษาระดับ ป.กศ. และป.กศ.สูง วิทยาลัยครูนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2519 ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติต่ออาชีพครูของนักศึกษา ป.กศ.สูง มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ในการฝึกสอน และทัศนคติต่ออาชีพครูมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โออานา (Oana)² ศึกษาและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักศึกษาในวิทยาลัยครู ของมหาวิทยาลัยโคดัมเบีย ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติต่ออาชีพครูดีขึ้นภายหลังการมีประสบการณ์ร่วมในโรงเรียนและเข้าสังเกตการสอน ทัศนคติที่ดีที่สุดหลังการฝึกสอน และจะลดลงหลังการออกไปประกอบอาชีพแล้วสองปี

บริม (Brim)³ ได้ทำการวิจัยการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักศึกษาครู โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะวัดผลของโปรแกรมการเรียนของนักศึกษาครูว่ามีผลต่อทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการสอนอย่างไร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเคนเนดิวอร์

¹ ภิสัก สันติสุขวงศ์โชติ, "ลักษณะบางประการที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการฝึกสอนของนักศึกษาระดับ ป.กศ. และ ป.กศ.สูง วิทยาลัยครูนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2519" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520), หน้า 31.

² Robert G. Oana, "An analysis of the Use of Minnesota Teacher Attitude Inventory in a Pre-Service in Children Education," Dissertation Abstracts 27 (July 1966), pp.129-130 A.

³ Burl J. Brim, "Attitude Change in Teacher Education Student," The Journal of Educational Research, 59 (July-August 1966), pp.441-445.

จำนวน 250 คน ผลปรากฏว่า นักศึกษาที่เรียนจบหลักสูตรแล้วมีทัศนคติที่ดีกว่านักศึกษาที่เริ่มเข้าเรียน

สมหมาย กระจ่างลิขิต¹ ทำการศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่ออาชีพครู ก่อนและหลังการฝึกสอนของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา โดยเปรียบเทียบตามชั่วโมงที่ทำการสอน เกเรคเฉลี่ย และเพท ของนิสิตชั้นปีที่ 4 ที่ออกฝึกสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2513 ผลการวิจัยพบว่า นิสิตชายที่สอน 11 ชั่วโมงขึ้นไปมีทัศนคติต่อความสำคัญทางจิตวิทยา พัฒนาการดีกว่านิสิตชายที่สอน 10 ชั่วโมงลงมา และนิสิตชายที่มีเกเรคเฉลี่ย 2.50 ขึ้นไป มีทัศนคติต่อความสำคัญของจิตวิทยาการเรียนรู้นี้ดีกว่านิสิตชายที่มีเกเรคเฉลี่ย 2.09 ลงมา สำหรับนิสิตหญิงเกเรคเฉลี่ย 2.50 ขึ้นไปมีทัศนคติต่อจุดมุ่งหมายของการฝึกสอนดีกว่านิสิตหญิงเกเรคเฉลี่ย 2.10-2.49 และนิสิตหญิงเกเรคเฉลี่ย 2.10-2.49 นั้น หลังจากการฝึกสอน มีทัศนคติต่อความสำคัญของจิตวิทยาการเรียนรู้นี้ดีกว่าก่อนการฝึกสอน

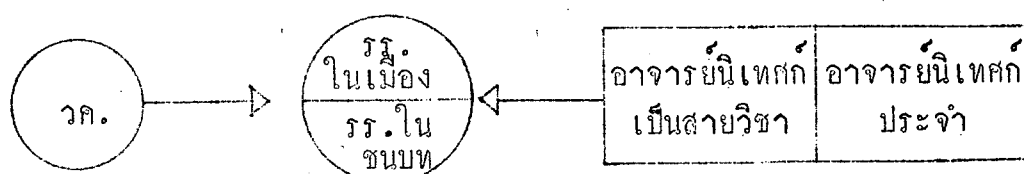
¹ สมหมาย กระจ่างลิขิต, "เปรียบเทียบเจตนคติ ก่อนและหลังการฝึกสอนของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร" (ปริชญาพันธนาการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2514), หน้า 41-42.

ตอนที่ 4 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพในวิทยาลัยครู¹

รูปแบบของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

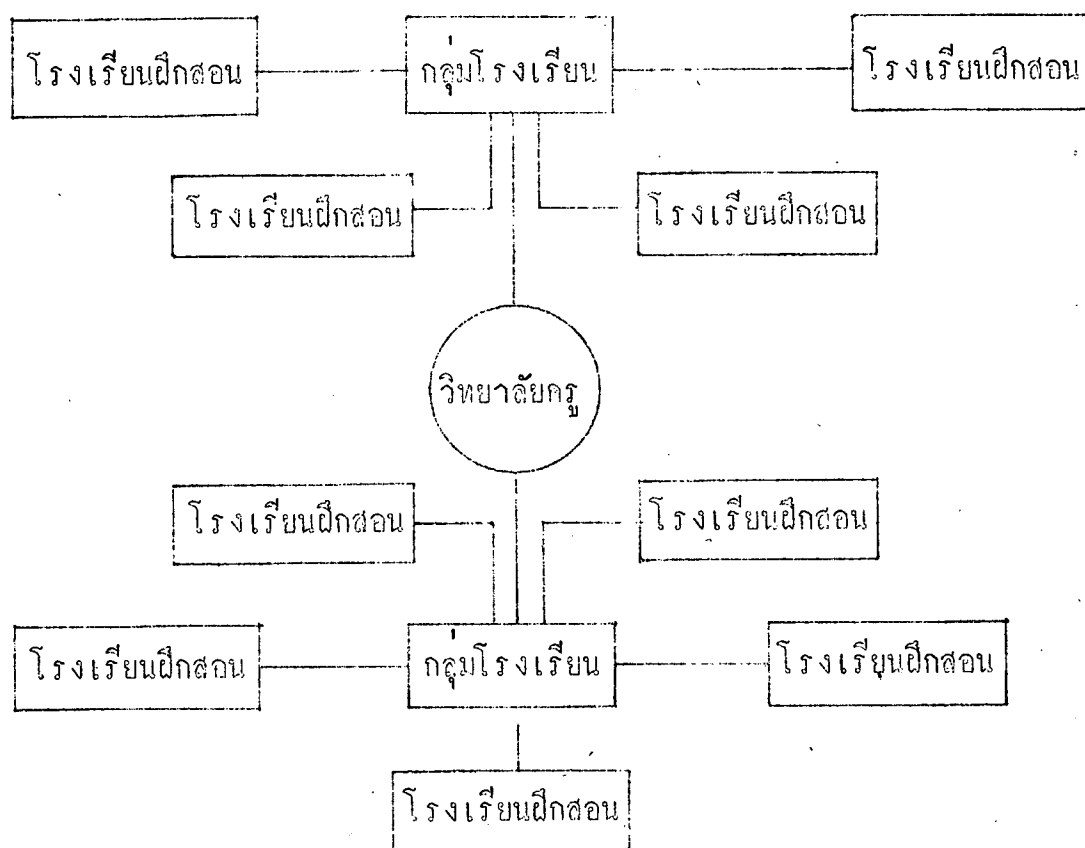
การฝึกสอนหรือฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เป็นกิจกรรมสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะส่งผลสะท้อนให้เห็นคุณภาพในการผลิตครูของวิทยาลัยครู ในปัจจุบัน วิทยาลัยครูทั้ง 36 แห่ง แต่ละแห่งทางมีอิสระในการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและนิเทศของตนเอง ให้สอดคล้องกับสภาพของวิทยาลัยครูแต่ละแห่ง มีส่วนที่คล้ายคลึงกันในหลักใหญ่ ๆ คือ การส่งนักศึกษาไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพนั้น จะส่งไปยังโรงเรียนในเขตจังหวัดที่รับผิดชอบโดยทั่วไปมี 2 แบบ

1. การจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยวิทยาลัยครูดำเนินการนิเทศเอง ซึ่งในการส่งนักศึกษาไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพแบบนี้จะส่งไปโรงเรียนในเมืองหรือในชนบทที่มีระยะไม่ไกลจากวิทยาลัยเกินกว่า 30 กิโลเมตร เพื่อสะดวกในการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์

2. การจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพแบบกลุ่ม โดยให้มีการจัดโรงเรียนเป็นศูนย์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งเป็นลักษณะตามที่กรมสามัญศึกษาได้จัดแบ่งการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเป็นกลุ่มโรงเรียน และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้แบ่งการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเช่นเดียวกัน หรือทางวิทยาลัยครูแต่ละแห่งได้ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัดในแต่ละท้องที่จัดกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียงกัน เพื่อสะดวกในการนิเทศที่เป็นลักษณะการดำเนินงานเหมือนกัน

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, "รายงานการสัมมนาเรื่องแนวทางใหม่ของการฝึกปฏิบัติวิชาชีพครู", หน้า 184-190.

ลักษณะของการจัดนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

1. การนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่วิทยาลัยครูดำเนินการเองนั้น แบ่งอาจารย์นิเทศก์เป็นดังนี้

1.1 การนิเทศเป็นสายวิชา โดยอาจารย์นิเทศก์จะหมุนเวียนไปยัง โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หรืออยู่ในเขตประจำในโรงเรียนฝึกประสบการณ์ วิชาชีพนั้นจนกระทั่งจบของแต่ละรุ่น

1.2 การนิเทศเป็นรายวิชา โดยอาจารย์นิเทศก์ในแต่ละรายวิชา จะหมุนเวียนไปยังโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพต่าง ๆ หรืออยู่ในเขตประจำโรงเรียน ฝึกประสบการณ์วิชาชีพนั้นจนกระทั่งจบแต่ละรุ่นที่ทางวิทยาลัยครูจัดส่งไป

1.3 การนิเทศแบบผสม โดยมีอาจารย์นิเทศก์สายวิชาเอก อาจารย์นิเทศก์ทั่วไปและครูพี่เลี้ยงร่วมกันนิเทศแก่นักศึกษาทั้งอยู่ประจำโรงเรียน และหมุนเวียน

กันไป ซึ่งครูที่เลี้ยงของแต่ละโรงเรียนจะเป็นผู้นี้เทกอย่างใกล้ชิด

2. การนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่จัดแบบกลุ่มโรงเรียนนั้น ทางวิทยาลัยครูจะมอบหมายให้กลุ่มโรงเรียนจัดดำเนินการนิเทศเอง โดยวิทยาลัยครูแต่ละแห่งจะจัดให้มีการประชุมนิเทศแก่นักศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครูนิเทศกลุ่มโรงเรียน ครูนิเทศประจำโรงเรียน และครูที่เลี้ยง ให้เข้าใจหลักการและวิธีการทุกขั้นตอน ซึ่งจะมอบให้โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มีหน้าที่โดยตรงในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่ งานควบคุมชั้น งานสอน งานอบรมแนะแนว งานธุรการและงานพัฒนา ฯลฯ ทั้งนี้ วิทยาลัยครูจะมอบให้โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทำหน้าที่นิเทศ และเป็นผู้ประเมินผลของนักศึกษาทั้งคืน โดยวิทยาลัยครูจะส่งอาจารย์นิเทศทั่วไปร่วมประชุมปรึกษาหารือเป็นครั้งคราวเท่านั้น

การเตรียมนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพของวิทยาลัยครู

เนื่องจากวิทยาลัยครูทั่วประเทศดำเนินการจัดสอนนักศึกษาครูตามหลักสูตรของสภาการฝึกหัดครู พ.ศ. 2519 ซึ่งมีโครงสร้างในการเตรียมนักศึกษาเหมือนกันคือ

1. นักศึกษาได้ศึกษาในรายวิชาการศึกษาที่เป็นพื้นฐานประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นการเตรียมไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มีดังนี้

ระดับ ป.กศ.สูง มีรายวิชา ศึกษา 111 (พื้นฐานการศึกษา)
ศึกษา 121 (จิตวิทยาพัฒนาการ) ศึกษา 181 (โครงการสุขภาพในโรงเรียน)
ศึกษา 231 (วิธีสอนกลุ่มทักษะ) ศึกษา 232 (วิธีสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต)
ศึกษา 251 (การประเมินผลและการสร้างแบบทดสอบ)

ระดับ ค.บ. มีรายวิชา ศึกษา 321 (จิตวิทยาแนะแนว)
ศึกษา 322 (จิตวิทยาสังคม) ศึกษา 325 (กระบวนการกลุ่ม) ศึกษา 361
(เทคโนโลยีและแนวกรมทางการศึกษา 1) ศึกษา 432 (วิธีสอนวิชาเอก)
ศึกษา 433 (วิธีสอนวิชาโท)

2. นักศึกษาจะต้องศึกษาวิชาสามัญ ได้แก่วิชาที่เป็นพื้นฐานของความรู้ที่จะนำไปสอนในระดับประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษาตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521 ได้

3. นักศึกษาจะต้องศึกษาในรายวิชาเอก-โท ได้แก่ วิชาที่ศึกษาลึกซึ้งในเนื้อหาสาระสำคัญของแต่ละสาขา เพื่อเป็นการเตรียมไปฝึกสอนได้อย่างแม่นยำ

4. นักศึกษาจะต้องเลือกตามความถนัดในวิชาพิเศษอื่น ๆ เพื่อเป็นการเตรียมประสบการณ์ไปทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่ตนเองต้องไปปฏิบัติงานด้วย ในระหว่างฝึกสอนอยู่ นอกจากนั้นจะต้องเตรียมศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับสภาพโรงเรียนชุมชน และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ตลอดจนกิจการงานภายในโรงเรียนค้ำอื่น ๆ นอกจากการสอนหนังสือแก่นักเรียน เช่น งานอบรมแนะแนว งานธุรการ งานพัฒนาชุมชน ฯลฯ

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครู

นักศึกษาที่เรียนในระดับ ป.กศ.สูง นั้น จะต้องออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามโรงเรียน ดังได้กล่าวในรูปแบบของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแล้ว คือ ทุกคนจะต้องลงทะเบียนรายวิชาศึกษา 234 (ประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ 1) 5 หน่วยกิต/ครึ่งภาคเรียน

ส่วนนักศึกษาที่เรียนในระดับ ค.บ. นั้น ทุกคนจะต้องลงทะเบียนรายวิชาศึกษา 434 (ประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ 2) 2 หน่วยกิต ไม่ต่ำกว่า 2 ชั่วโมง

จากเกณฑ์ข้างต้นนี้จะเห็นว่า หลักสูตรสภาการศึกษาฝึกหัดครูนั้นได้กำหนดไว้แน่ชัดว่า นักศึกษาในระดับ ป.กศ.สูง จะต้องออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และฝึกปฏิบัติในโรงเรียนเต็มเวลา ครึ่งภาคเรียน (มีข้อยกเว้นสำหรับนักศึกษาที่เรียนวิชาเอกเกษตร-ศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์ และอุตสาหกรรมศิลป์ วิทยาลัยครูอาจจัดให้มีการฝึกงานแทนการฝึกสอนได้) ส่วนนักศึกษาในระดับ ค.บ.นั้น วิทยาลัยครูต่าง ๆ จะให้ฝึกสอนในห้องปฏิบัติการ หรือในสถานการณ์จำลอง และใช้วิธีเพื่อนสอนเพื่อน

ในโรงเรียนระดับประถมหรือโรงเรียนมัธยม โดยให้นักศึกษา 1 คนไปทดลองสอน 2 ครั้ง ให้นักศึกษาคู่อื่น ๆ เข้าร่วมสังเกตการสอนจำนวนหลายคน และสรุป วิเคราะห์ วิจัยตามแบบฟอร์มเอกสาร ซึ่งแต่ละวิทยาลัยครูกำหนด ซึ่งในการปฏิบัตินี้ขึ้นอยู่กับลักษณะการบริหารงานทางวิชาการของแต่ละวิทยาลัย เพราะการจัดการเรียนในวิทยาลัยครูนั้น ๆ ต้องใช้อำนาจความสะดวกแก่อาจารย์ผู้สอนและ/หรืออาจารย์นิเทศก์ด้วย

การฝึกสอนหรือฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ส่วนใหญ่จะจัดให้มีขั้นตอนดังนี้

1. การสังเกตการสอน
2. การเป็นผู้ช่วยครู
3. การฝึกทักษะด้วยการสอนจุดภาค
4. การฝึกสอนเต็มรูป

การบริหารงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ในการเรียกชื่อหน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านการฝึกสอนนั้น ในแต่ละกลุ่ม วิทยาลัยครูยังใช้ชื่อไม่เหมือนกัน แต่ลักษณะงานนั้นปฏิบัติอย่างเดียวกัน เช่น กลุ่ม วิทยาลัยครูภาคใต้เรียกว่า "ศูนย์พัฒนาวิชาชีพ" กลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือ เรียกว่า "ศูนย์ฝึกปฏิบัติวิชาชีพครู" กลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เรียกว่า "ศูนย์ประสบการณ์วิชาชีพ" กลุ่มวิทยาลัยครูนครหลวง เรียกว่า "คณะกรรมการ ประสบการณ์วิชาชีพครู" เป็นต้น ทั้งนี้ เนื่องจากการบริหารงานของวิทยาลัยครู ทั่วประเทศนั้น กรมการฝึกหัดครูได้แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม เพื่อให้การบริหารงาน ในด้านวิชาการเป็นไปในลักษณะเดียวกัน ซึ่งตามแนวทางพัฒนาวิทยาลัยครูตามแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 (2525-2529) มีแนวโน้มจะให้หน่วยงาน รับผิดชอบในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มีฐานะเทียบเท่าคณะวิชา รับผิดชอบงาน ประสบการณ์วิชาชีพโดยตรง ซึ่งปัจจุบันเป็นงานของภาควิชาหลักสูตรและการสอน ของคณะศึกษาศาสตร์ โดยอาศัยความร่วมมือประสานงานจากภาควิชาต่าง ๆ ของ คณะศึกษามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิชาวิทยาศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ เอง สำหรับระบบการบริหารงานของวิทยาลัยครู เป็นดังนี้

คณะกรรมการประจำ
วิทยาลัยครู

สำนักงานอธิการ

- แผนกธุรการ
- แผนกแผนงานและ
ประเมินผล
- แผนกการเงิน
- แผนกพัสดุ
- แผนกทะเบียนและวัดผล
- แผนกบริการทางวิชาการ
- แผนกหอสมุด
- แผนกโสตทัศนศึกษา
- แผนกแนะแนว
- แผนกสวัสดิการ
- แผนกอนามัยและสุขภาพ
- แผนกอาคารและสถานที่

